Instytut Pamięci Narodowej

https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/155641,Remont-pomnika-na-grobie-uczestnika-wojny-polsko-bolszewickiej-Radom-3-grudnia-2.html
25.04.2024, 04:19

Remont pomnika na grobie uczestnika wojny polsko-bolszewickiej - Radom, 3 grudnia 2021

Fot. Sylwia Kostyra
OBUWiM w Lublinie

Zakończyły się prace związane z remontem pomnika na grobie uczestnika wojny polsko-bolszewickiej mjr Józefa Bronisława Marjańskiego oraz Aleksandry Marjańskiej, pochowanych na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Limanowskiego w Radomiu (grób nr 20058 kw. Leg/1/19).

Zadanie obejmowało przeprowadzenie prac konserwatorskich przy piaskowcu, mających na celu zahamowanie postępujących procesów destrukcyjnych, wzmocnienie kamienia, przywrócenie estetyki nagrobkowi, a także zabezpieczenie przed wpływem niekorzystnych czynników atmosferycznych.

Powyższe prace zostały sfinansowane przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Lublinie.

Fot. Sylwia Kostyra
OBUWiM w Lublinie

mjr Józef Bronisław Marjański ps. Jan Marski - ur. 10 sierpnia 1892 r. w Radomiu, s. Szymona i Karoliny.

W sierpniu 1914 r. wstąpił do Legionów Polskich. Z 1 pułkiem piechoty przeszedł cały szlak

bojowy od Krakowa do walk na Wołyniu, awansując od sekcyjnego w 3. Kompanii 1. PP Legionów w 1914 r. do stopnia podporucznika pod koniec 1916 r. W 1917 r. ukończył kurs oficerów piechoty. Po „kryzysie przysięgowym” wrócił do Radomia i wstąpił do POW i PPS. W maju 1918 r. został pierwszym komendantem VII Okręgu POW. Czynnie włączył się do walki z okupantem austriackim. Spektakularną akcją zorganizowaną m. in. przez Marjańskiego był udany napad 12 października 1918 r. pod Bąkowcem koło Kozienic/ Dęblina na austro-węgierski pociąg z kasą wojskową (zdobyto wówczas 1,8 miliona koron).

W nocy z 1 na 2 listopada 1918 r. dowodzone przez ppor. Marjańskiego oddziały POW i Pogotowia Bojowego PPS zdobyły koszary austriackie i rozbroiły oddziały okupacyjne. Mianowany przez Generalnego Komisarza Rządowego w Warszawie komendantem garnizonu wojskowego w Radomiu i powiecie radomskim w dniu 3 listopada 1918 r., jako komendant „placu” przyjął przysięgę wszystkich polskich formacji wojskowych na wierność Rzeczypospolitej. Awansowany do stopnia kapitana. Podczas wojny polsko-bolszewickiej dowodził 1 batalionem 1 Pułku Piechoty Legionów. Walczył pod Wilnem, Mińskiem i Kijowem. 16 sierpnia brał udział w walkach przeciwko armii M. Tuchaczewskiego. Wsławił się w bitwie białostockiej walcząc na czele 3 batalionu 1 PP Leg. przeciwko siłom 16 Armii Radzieckiej. 22 sierpnia 1920 r. jego batalion, jako pierwszy zajął Białystok.

Kapitan Marjański zginął 22 sierpnia 1920 r. walcząc w obronie sztabu pułku mieszczącego się w miejskim ratuszu. Wg innych relacji został zastrzelony przez miejscowego komunistę. Pierwotnie został pochowany w Białymstoku, a po dwóch latach jego szczątki sprowadzono do rodzinnego miasta, gdzie 7 września 1922 r. odbył się uroczysty pogrzeb.

Odznaczony m. in. Orderem Virtuti Militari V lasy, Krzyżem Niepodległości z Mieczami (1930 r.) oraz trzykrotnie Krzyżem Walecznych.

W 2021 r. na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grób ww. na wniosek Dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie został wpisany do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, tworzonej przez Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN (nr ewidencyjny - 1798).

Oprac. na podstawie:

- Centralne Archiwum Wojskowe WBH sygn. I.482.72-6605, VM, I.482.104-10703, VM; Janusz Wieczorek, Radomianie na drodze do niepodległości w latach 1914-1920, Radom 2015, s. 22-23; P. Bednarczyk, Pierwszy z dzielnych. Kapitan Józef Marjański – bohater wolnego Radomia, w: Dodatek historyczny IPN Różne drogi do Niepodległej, 10-11 listopada 2020 r.